

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Қауіпсіздік ережелерін бала психологиясына сай ұйымдастыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185823/>**Такебаева Асел Нурлановна**

Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Есік қаласы

Көктобе 1 ауылы

«Айгөлек» бөбекжай балабақшасы

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі жаста баланың қауіпсіздігін қамтамасыз ету – тәрбиелеу мен оқытудың басым бағыттарының бірі. Бұл кезеңде бала қоршаған ортаны белсенді танып, қозғалысқа, тәжірибе жасауға, жаңа әсер алуға ұмтылады. Алайда оның қауіп-қатерді бағалау қабілеті толық қалыптаспағандықтан, қауіпсіздік ережелерін арнайы, жүйелі әрі психологиялық тұрғыдан сауатты ұйымдастыру қажет. Қауіпсіздік тек тыйымдар мен шектеулер жүйесі ретінде емес, баланың жас ерекшелігіне сай түсінікті, қабылдауға жеңіл және жағымды тәжірибе арқылы меңгерілуі тиіс. Балабақша жағдайында қауіпсіздік ережелерін психологияға сай ұйымдастыру баланың қорқыныш сезімін күшейтпей, керісінше жауапкершілік, сақтық және өзін-өзі қорғау дағдыларын қалыптастыруға бағытталуы қажет. Сондықтан педагогтер үшін қауіпсіздік мәдениетін тәрбиелеудің мазмұны мен әдістерін ғылыми-академиялық тұрғыда негіздеу өзекті болып табылады.

Негізгі бөлім

Қауіпсіздік ережелерін бала психологиясына сай ұйымдастырудың басты қағидаларының **бірі** – жас ерекшеліктерін ескеру принципі. Мектепке дейінгі жаста баланың ойлауы көрнекі-бейнелілік сипатта болады, сондықтан абстрактілі ережелер мен күрделі түсіндірмелерден гөрі нақты мысалдар, көрнекі құралдар және әрекет арқылы үйрету тиімді. Қауіпсіздік ережелері баланың күнделікті өмірімен, ойын және тұрмыстық жағдаяттармен байланыстырыла отырып ұсынылуы тиіс.

Екінші маңызды қағида - қорқыныш тудырмау принципі. Қауіпсіздік туралы ақпаратты шамадан тыс үрейлі мазмұнда жеткізу баланың психоэмоциялық жай-күйіне кері әсер етуі мүмкін. Мысалы, «құлап қаласың», «жарақат аласың» сияқты қорқытушы сөздер баланың алаңдаушылығын арттырады. Сондықтан қауіпсіздік ережелерін түсіндіруде позитивті тіл қолданысы, яғни «сақ бол», «дұрыс қолдан», «ережені сақтасаң, бәрі жақсы болады» деген бағыттағы тұжырымдар тиімді болып табылады.

Үшінші қағида - ойын арқылы үйрету принципі. Ойын - мектепке дейінгі жаста баланың жетекші іс-әрекеті болғандықтан, қауіпсіздік ережелерін ойын формасында меңгерту жоғары нәтиже береді. Рөлдік ойындарда бала жолдағы, тұрмыстағы немесе балабақшадағы қауіпсіз мінез-құлық үлгілерін бейнелейді. Мұндай ойындар барысында бала ережелерді механикалық түрде емес, мағыналы түрде қабылдайды және оларды өмірде қолдануға дайын болады.

Төртінші қағида - тұрақтылық және жүйелілік принципі. Қауіпсіздік ережелері бір реттік әңгімелермен шектелмей, күнделікті тәрбие үдерісінде жүйелі түрде қайталанып отыруы тиіс. Күн тәртібіндегі әрбір әрекетте (серуен, ойын, еңбек, тамақтану) қауіпсіздік элементтерін еске салып отыру баланың дағды қалыптастыруына ықпал етеді. Тұрақты қайталау арқылы ережелер баланың санасында бекіп, автоматты мінез-құлыққа айналады.

Бесінші қағида - үлгі көрсету принципі. Балалар ересектердің мінез-құлқын бақылау арқылы үйренетіндіктен, тәрбиешінің өзі қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтауы тиіс. Тәрбиешінің әрекеті, сөйлеу мәнері және шешім қабылдауы бала үшін нақты үлгі болып табылады. Егер ересек адам қауіпсіздікке немқұрайлы қараса, бала да сол мінез-құлықты қайталайды.

Қауіпсіздік ережелерін психологияға сай ұйымдастыруда баланың дербестігін дамыту да маңызды. Баланы тек бақылауда ұстау емес, оған қауіпсіз әрекет таңдауға мүмкіндік беру қажет. Мысалы, «мұны қалай қауіпсіз жасауға болады?» деген сұрақтар арқылы баланың ойлауын ынталандыру оның жауапкершілік сезімін арттырады. Бұл тәсіл балада өзін-өзі қорғау дағдыларының қалыптасуына негіз болады.

Сонымен қатар, ата-анамен ынтымақтастық қағидасы қауіпсіздік тәрбиесінің тиімділігін арттырады. Балабақша мен отбасы арасындағы талаптардың бірізділігі баланың психологиялық тұрақтылығын сақтауға көмектеседі. Үйде және балабақшада қауіпсіздік ережелері бірдей түсіндіріліп, бірдей талап етілген жағдайда, бала оларды тез меңгереді және сенімді орындайды.

Қорытынды

Қорытындылай келе, қауіпсіздік ережелерін бала психологиясына сай ұйымдастыру - мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелеу үдерісінің маңызды құрамдас бөлігі болып

табылады. Қауіпсіздік тәрбиесі баланың қорқынышын арттыруға емес, оның саналы, жауапты және сақ мінез-құлқын қалыптастыруға бағытталуы тиіс.

Баланың жас және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, қауіпсіздік ережелерін ойын арқылы, жүйелі және жағымды тәсілдермен ұйымдастыру баланың психологиялық саулығын сақтауға мүмкіндік береді. Мұндай тәсілдер арқылы бала өзін қауіпсіз сезініп қана қоймай, қоршаған ортада саналы әрі жауапты әрекет ететін тұлға ретінде қалыптасады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР.

1. Жұмабаева Ә., Қожахметова К. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. Омарова Б. Мектепке дейінгі балалардың қауіпсіз мінез-құлқын қалыптастыру. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. Нұрғалиева Г.Қ. Балабақшадағы қауіпсіздік тәрбиесінің психологиялық негіздері. – Алматы: «Білім», 2017.
4. Сағындықова А.Т. Мектепке дейінгі ұйымдарда қауіпсіз орта құру. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
5. Құлманова Р. Балабақшадағы тәрбие жұмысының әдістемесі. – Алматы: «Рауан», 2019.
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы. Ғылыми-әдістемелік басылым, №4, 2021.
7. «Балабақша әлемі» журналы. Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №3, 2020.
8. Сухомлинский В.А. Баланың қауіпсіз ортада дамуы. – Мәскеу: Педагогика, 2016.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.